

NE NASILJU

jedinstven društveni
odgovor

**TREĆA MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA
DRUŠTVENE DEVIJACIJE**

**ZBORNİK RADOVA
NE NASILJU – JEDINSTVEN DRUŠTVENI ODGOVOR**

Banja Luka, 2018. godine

Izdavač:

**CENTAR MODERNIH ZNANJA
BANJA LUKA**

**Glavni i odgovorni urednik:
Doc.dr Nebojša Macanović**

Urednici:

Prof. dr Jagoda Petrović
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Banjoj Luci

Prof.dr Goran Jovanić
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Univerzitet u Beogradu

Naučni odbor:

Akademik prof.dr Miodrag Simović (Banja Luka–BiH), prof.dr Milenko Kundačina (Mostar-BiH), prof.dr Aleksandar Jugović (Beograd – Srbija), prof.dr Ruža Tomić (Mostar-BiH), prof.dr Velimir Rakočević (Podgorica – Crna Gora), prof.dr Muhamed Omerović (Tuzla-BiH), prof.dr Snežana Mojsoska (Skopje-Makedonija), prof.dr Oliver Bačanović (Skopje-Makedonija), prof.dr Dragana Bašić (Banja Luka-BiH), prof.dr Goran Nedović (Beograd-Srbija), doc.dr Goran Bašić (Växjö-Švedska), prof.dr Goran Jovanić (Beograd-Srbija).

Recezentски odbor:

Prof.dr Jagoda Petrović (Banja Luka-BiH), prof.dr Refik Čatić (Zenica-BiH), prof.dr Vladimir Stojanović (Banja Luka-BiH), prof.dr Miodrag Romić (Banja Luka-BiH), prof.dr Petar Rajčević (K. Mitrovica-Srbija), doc.dr Nikolina Grbić- Pavlović (Banja Luka-BiH), prof.dr Husein Ljeljak (Mostar-BiH), doc.dr Slobodan Simić (Banja Luka-BiH), prof.dr Goran Nedović (Beograd-Srbija), prof.dr Muhamed Omerović (Tuzla-BiH), prof.dr Dragana Bašić (Banja Luka-BiH), doc.dr Kristina Bobrek Macanović (Banja Luka – BiH), prof.dr Goran Jovanić (Beograd-Srbija), doc.dr Vildana Pleh (Sarajevo- BiH), doc.dr Gordan Radić (Mostar – BiH), doc.dr Nebojša Macanović (Banja Luka-BiH), prof.dr Tatjana Gerginova (Skopje-Makedonija), doc.dr Mirjana Đorđević (Beograd-Srbija), doc.dr Nikola Findrik (Bihać-BiH).

**Lektor i korektor:
Kristina Bobrek Macanović**

**Tehnička priprema:
Oksana Bačinski**

**Štampa:
Markos**

**Za štampariju:
Igor Jakovljević**

**Tiraž:
200**

NASILJE U PORODICI – ZLOČIN BEZ ADEKVATNE KAZNE

*Milica Luković⁹⁷, Master defektolog
Vera Petrović⁹⁸, Master defektolog*

“U porodici imate više šansi da budete ubijeni, povređeni ili psihički napadnuti nego u bilo kojoj drugoj društvenoj situaciji. Porodica je najnasiljnija grupa u društvu, sa izuzetkom policije i vojske” (Roech, 1984)

Apstrakt: *Nasilje u porodici jeste problem koji egzistira u porodici od njenih najprimitivnijih oblika, koji prožima sva društva i sve kulture bez obzira na stepen njihove razvijenosti. Postojanje nasilja u porodici se ne primećuje dovoljno jer ga članovi porodice čuvaju kao tajnu, smatrajući da je to što se dešava u porodici deo njihove privatnosti. Krivično delo nasilja u porodici uvedeno je u zakonodavstvo Republike Srbije 2002. godine, kada država po prvi put objavljuje da nasilje u porodici nije lična stvar porodice nego da je društveno i državno pitanje, čime se obavezuje da učinioce ovog krivičnog dela kažnjava. Neposredni povod za uvođenje ove inkriminacije u naše krivično zakonodavstvo bila je težnja za zaštitom porodice i porodične zajednice kao opšteg zaštitnog objekta, ali i zaštitom pojedinih članova od drugog člana porodice koji primenjuje nasilje. Dostupni statistički podaci, ukazuju da je ova pojava sve više zastupljena, odnosno da se iz godine u godinu broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici uvećava. Takođe, uvećava se i broj osuđenih za krivično delo nasilje u porodici, iako je evidentno da je taj broj daleko manji od broja prijavljenih slučajeva. U radu su korišćeni zvanični podaci Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije za period od 2007. do 2016. godine. Cilj rada je sagledati obim prijavi i optuženja za krivično delo nasilje u porodici. Dodatno, sa aspekta utvrđivanja blage, odnosno stroge kaznene politike, analiza je vršena u pravcu utvrđivanja vrste i mere izrečenih krivičnih sankcija za nasilje u porodici.*

Ključne reči: *nasilje, nasilje u porodici, društvena reakcija, kazna.*

Uvod

Nasilje u porodici pripada onim izučavanim pojavama koje, iako na prvi pogled ostavljaju malo prostora za nedoumice, zapravo predstavljaju polje konstantnih sukoba, različitih teorijskih, istraživačkih i pragmatičnih pristupa. Reč je o problemu koji prati porodicu od njenih najprimitivnijih oblika, koji prožima sva društva i sve kulture bez obzira na stepen njihove razvijenosti. Nasilje koje se čini prema članovima porodice ima specifične karakteristike u odnosu na nasilje učinjeno van porodice. Nasilje u porodici uglavnom predstavlja zloupotrebu moći i kontrolisanje članova porodice koji imaju manje moći ili raspolazu manjim resursima (Obretković, 1998). Statistički podaci i podaci nadležnih institucija koje se bave problemom nasilja u porodici, ukazuju da je ova pojava sve više zastupljena, odnosno da se iz godine u godinu broj prijavljenih slučajeva nasilja uvećava (Nikolić-Ristanović, 2010). Istovremeno, ovakvi podaci govore i o tome da je podignut nivo svesti o neprihvatljivosti ovog oblika nasilja. Trend porasta nasilja u porodici nije zaobišao ni našu zemlju. Društvena i ekonomska kriza u Srbiji u toku poslednje decenije, tranzicija ka kapitalizmu, uz postojeća tradicionalna i patrijahalna shvatanja, nesumnjivo su značajno uticali na povećanje nasilja u celini, posebno nasilja u porodici. Problem nasilja u porodici tek u poslednje vreme privlači značajniju pažnju javnosti, ali se ne retko, još uvek smatra da je to privatna stvar (problem „izmišljen” ili „uvezen” sa Zapada) (Stevanović, 1998: 27). Postojanje nasilja u porodici se ne primećuje dovoljno jer ga članovi porodice čuvaju kao tajnu, smatrajući da je to što se dešava u porodici deo njihove privatnosti,

---

⁹⁷ lukovic.milica88@gmail.com

⁹⁸ verapetrovic0101@gmail.com

“porodična stvar” za koju okolina ne sme da sazna. Posledice ovakvog shvatanja su umanjivanje opasnosti i raširenosti ove pojave, ali i pravna nepokrivenost i neadekvatna regulisanost ovog područja (Stevanović, 1998). Primena nasilja u porodičnim odnosima svakako nije privatna stvar, već kriminalitet koji treba da bude društveno (krivičnopravno) sagledan i tretiran (Nikolić-Ristanović, 2010). Nasilje u porodici jeste problem koji povlači za sobom određenu odgovornost društva i države, a i spremnost nadležnih institucija da na tu pojavu reaguju. Imajući u vidu da je nasilje u porodici globalni društveni problem i socijalna patologija, države su zainteresovane za uvođenje efikasnih mera radi sprečavanja i suzbijanja ove kriminalne pojave. Jedna od najznačajnijih međunarodnih konvencija u toj oblasti je Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici iz 2011. godine (Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic violence, CETS No. 10) koju je Srbija ratifikovala 2013. godine (Sl. glasnik RS-Međunarodni ugovori, br.12 od 31.10.2013). Pored Krivičnog zakonika - KZ (Sl. glasnik RS, br. 94/16) koji predviđa krivično delo nasilja u porodici, u Republici Srbiji je donošenjem Porodičnog zakona (Sl. glasnik RS, br. 18/05) iz 2005. godine (PZ) uveden sistem mera radi zaštite od nasilja u porodici, te je pored krivičnopravne, žrtvama nasilja u porodici, omogućena i porodičnopravna zaštita. Takođe, u cilju sprečavanja nasilja u porodici, Skupština RS je u novembru 2016. godine izglasala i novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici (Sl. glasnik RS, br. 94/16), koji je stupio na snagu 01. juna 2017. godine. Poslednjih godina iskazana je politička volja da se pitanja porodičnog nasilja smatraju jednako važnim kao i ostali društveni problemi, kako na najvišem nivou tako i na nivou lokalne zajednice i da svaka od ustanova subjekata zaštite, sama po sebi, donosi promene u praktičnom delovanju. Pitanje koje se postavlja, jeste, da li su ovim zakonima i zakonskim okvirima predviđene adekvatne kazne, pravni i društveni odgovori za nasilje u porodici u Srbiji, koji bi bili upodobljeni našoj stvarnosti i potrebama žrtava?

Definisanje pojma nasilja u porodici

Okvire definisanja nasilja u porodici neposredno određuje stanovište iz kojeg se posmatra, a sam kontekst u najvećoj meri opredeljuje njegovo značenje (Lerman, 1992: 219). U naporima da se definiše nasilje u porodici teži se osvetljavanju ovog problema sa različitih aspekata, koje bi služilo predupređivanju daljeg povređivanja svih uključenih aktera. Definisanju nasilja u porodici, prethodi definisanje pojmova “porodica” i “nasilje”.

Porodica se najčešće prihvata kao fenomen svakodnevnog iskustva tako da se gotovo uopšte ne postavlja pitanje njenog definisanja, a ako se i postavi svako smatra da je dovoljno kompetentan da daje sudove i tumači porodicu (Milić, 2007). Definirati porodicu, kako smatra Pašalić-Kreso, nije jednostavno i predstavlja veliki izazov. Porodica je kroz istoriju menjala svoj oblik i padala pod uticaj dešavanja u društvu, ali je ipak sačuvala svoju osnovnu funkciju (Pašalić-Kreso, 2004). Ona predstavlja primarno područje socijalizacije i sveukupnost intraporodičnih interakcija i odnosa sa okolinom što je čini dosta složenom mrežom odnosa (Milić, 2007). Ona je most između pojedinca i društva, ali sa svoje strane takođe emituje određene impulse ka širem društvenom okruženju čiji jeste manje ili više integrisani deo. Sa druge strane, porodica se smatra medijem kroz koji društvo utiskuje svoj žig svojevrsnoj strukturi deteta, a time i odraslog pojedinca (From, 1986).

Na međunarodnom planu, porodica se definiše Opštom deklaracijom o pravima čoveka UN iz 1948. godine (Usvojena i proklamovana od strane Generalne skupštine rezolucijom 217A(III) od 10.decembra 1948.godine) i ona glasi: „Porodica je prirodna i osnovna ćelija društva i ima pravo na zaštitu društva i države“. U mnogim savremenim pravima, definicija porodice ne postoji kao takva. Jedan od razloga, zašto zakoni iz porodične oblasti u savremenim pravima, ne sadrže definiciju porodice jeste što bi precizna definicija dovela do ograničenja pojma porodice (Nikolić-Ristanović, 2010). Porodični odnosi se brzo razvijaju, pojavljuju se novi oblici porodice nepoznati u ranijim istorijskim periodima, pa bi time ostali van zakonskog pojma porodice, ukoliko bi definicija porodice određivala ko čini članove porodice. Tako na primer, u savremenim uslovima, u nekim zemljama, pravni značaj dobija i zajednica lica istog pola koja dobija status porodice, omogućavanje partnerima istog pola da usvoje dete, ili postanu roditelji primenom začeca uz biomedicinsku pomoć (Kovaček-Stanić, 2010).

U Rečniku kriminologije *nasilje* se definiše kao “svaki akt pojedinca koji namerno preti povredom ili nanosi fizičku, seksualnu ili psihičku povredu drugima ili samom sebi” (Stanko, 2001:

445). Viktimološki, nasilje predstavlja “svaki akt koji se doživljava/percipira kao namera da se drugo lice povredi” (Šeparović, 1985: 77). Svetska zdravstvena organizacija definiše nasilje kao namernu upotrebu fizičke sile ili pretnju njome, koja je upravljena protiv sebe, drugog, grupe ili zajednice usled koje nastaje ili postoji velika verovatnoća da će nastupiti povreda, smrt, ili negativno uticati na razvoj pojedinca, ili uzrokovati deprivaciju (WHO, 2002).

Odrednice „porodice“ i „nasilja“, neminovno određuju smisao *nasilja u porodici*. Tako se nasilje u porodici definiše kao “primena fizičke i psihičke sile prema članovima porodice uz ugrožavanje i povređivanje domena sigurnosti i odnosa poverenja i ispoljavanje kontrole i moći nad članovima porodice, bez obzira da li je u važećem zakonodavstvu predviđeno kao krivično delo i da li je izvršilac nasilja prijavljen organima gonjenja” (Konstantinović-Vilić, Nikolić-Ristanović i Kostić, 2009). Porodično nasilje uključuje mnoge oblike zlostavljačkog ponašanja i predstavlja obrazac prinudnog ponašanja čija je posledica telesno zlostavljanje ili pretnja telesnim zlostavljanjem, ponavljajuće psihičko zlostavljanje, silovanje, socijalna izolacija, lišavanje, zastrašivanje, ekonomsko ucenjivanje i drugi oblici zlostavljanja (Ajduković, 2000). Imajući u vidu raznolikost aspekata nasilja u porodici, pojedini autori smatraju da bi se teško mogla dati jedna definicija koja bi istakla sve njegove osobenosti, pa se zato pri njegovom određivanju govori o obeležjima nasilja u porodici. Tako se ističe da nasilje u porodici, pored fizičkog povređivanja koje je najuočljivije, uključuje i „nevidljivo nasilje“ kao psihološko zlostavljanje, vređanje i ponižavanje, a sa njima se smenjuju i oblici ekonomskog nasilja (Jovanović, 2010). Nasilje u porodici se vrši u naročitom kontekstu disbalansa moći, dominacije i zloupotrebe pozicije u porodici, zloupotreba odnosa poverenja i zavisnosti, obično je kontinuirano i ukoliko ne bude blagovremeno sprečeno, ciklus nasilja u porodici može biti okončan i vršenjem najtežih krivičnih dela protiv života i tela (Jovanović, 2010). Kada govorimo o vrstama nasilja u porodici, danas nema autora koji ne bi pomenuli fizičko, seksualno i psihičko nasilje, s tim što se ovom korpusu nasilja dodaje i ekonomsko nasilje, a u novije vreme, naročito kada se govori o nasilju u partnerskim odnosima se izdvaja i proganjanje (engl. *stalking*) (Mullender, 1996). Modaliteti nasilja u porodici su različiti, ali cilj im je isti: potpuna kontrola intimnog partnera koja se sprovodi preko pretnji, uništavanja imovine, izolacije od prijatelja i porodice, preko psihološke kontrole i manipulacije, nazivanja pogrdnim imenima i omalovažavanja, silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja, premlaćivanja, udaranja, ustreljivanja vatrenim oružjem, pokušaja davljenja i slično (Stevanović, 1998).

Nasilje u porodici kroz zakonodavstvo

Krivično delo nasilja u porodici uvedeno je u naše krivično zakonodavstvo 2002. godine, Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakona iz 1977. godine. Po prvi put država objavljuje da nasilje u porodici nije lična stvar člana porodice nego da je to društveno i državno pitanje. Dakle, država se obavezuje da će kažnjavati počinioce nasilja u porodici. Odredbom čl. 118a navedenog zakona bilo je propisano da će se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine kazniti onaj ko upotrebom sile ili ozbiljnom pretnjom da će napasti na život ili telo povređuje ili ugrožava telesni ili duševni integritet člana porodice. Neposredni povod za uvođenje ove inkriminacije u naše krivično zakonodavstvo bila je težnja za zaštitom porodice i porodične zajednice kao opšteg zaštitnog objekta, ali i zaštitom pojedinih članova od drugog člana porodice koji primenjuje nasilje (Vuković, 2012). Kao rezultat reforme krivičnog zakonodavstva i njegovog usklađivanja s međunarodnim i evropskim standardima, donet je 2005. godine Krivični zakonik Republike Srbije, koji predviđa krivično delo nasilja u porodici, u čl. 194 u okviru Glave devetnaeste „Krivična dela protiv braka i porodice“. Prema odredbi čl. 194. KZ osnovni oblik krivičnog dela nasilja u porodici vrši onaj “ko primenom nasilja, pretnjom da će napasti na život ili telo člana porodice, drskim ili bezobzirnim ponašanjem, ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana porodice, u kom slučaju će se učinilac kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.” U odnosu na rešenje iz čl. 118a Krivičnog zakona iz 1977. godine, izmenjen je opis dela, smanjenja je visina predviđene kazne, a uveden je i poseban oblik ovog krivičnog dela. I dalje su predviđena tri teža oblika, s obzirom na sredstva korišćena prilikom izvršenja krivičnog dela, odnosno ako je pri izvršenju dela pasivnom subjektu nanjena teška telesna povreda, ili teško narušavanje zdravlja, ili je delo izvršeno prema maloletniku. Najteži oblik postoji u slučaju ako je došlo do smrti pasivnog subjekta. U slučaju posebnog oblika krivičnog dela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do šest meseci za onog ko prekrši mere

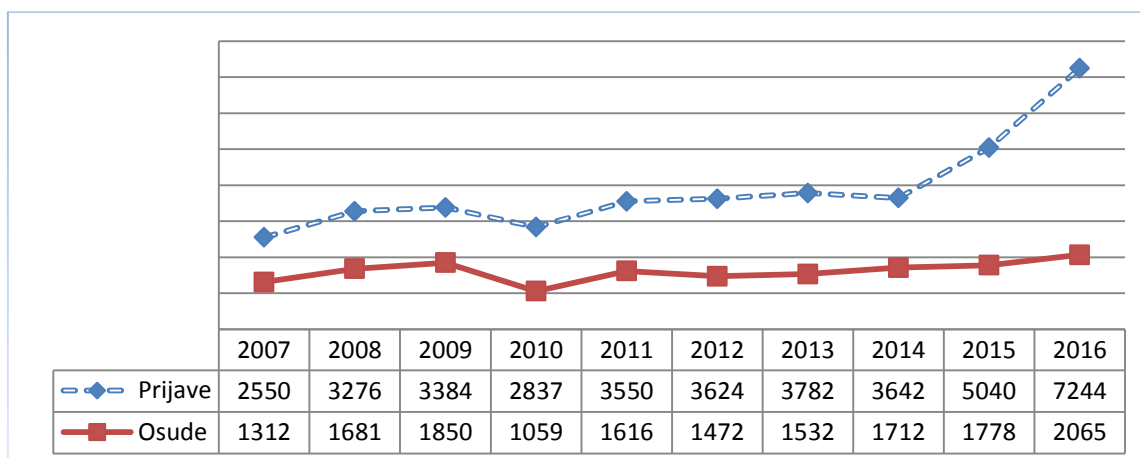
zaštite od nasilja u porodici koje je sud odredio na osnovu zakona. Kasnijim izmenama KZ iz 2009. godine predviđena je kazna zatvora kao jedina glavna kazna za sve oblike krivičnog dela nasilja u porodici, a povećane su i granice propisane kazne za svaki od oblika ovog krivičnog dela. Na taj način isključena je mogućnost izricanja novčane kazne kao glavne, te se ista može izreći samo kao sporedna kazna, uz kaznu zatvora, u slučaju kada je izvršen poseban oblik ovog krivičnog dela. Krivično delo nasilja u porodici je svrstano u glavu devetnaest KZ iz 2014. godine, koja se odnosi na krivična dela protiv braka i porodice. Regulisano je odredbom člana 194. KZ i ima osnovni oblik, tri kvalifikovana i jedan poseban oblik. Osnovni oblik ovog krivičnog dela postoji kada se primenom nasilja, pretnjom da će se napasti na život ili telo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice (čl. 194. st. 1. KZ). Pored inkriminacija nasilja u porodici kao krivičnog dela, urađen je i pomak na planu građanskog zakonodavstva, te je ono dobilo posebno mesto u Porodičnom zakonu Republike Srbije (Ponjavić, 2007). Porodičnim zakonom (2015) zabranjuje se nasilje u porodici i garantuje pravo na zaštitu od nasilja u porodici. U smislu ovog zakona nasilje u porodici jeste “ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice, a naročito: nanošenje ili pokušaj nanošenja telesne povrede, izazivanje straha pretnjom ubistva ili nanošenja telesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu, prisiljavanje na seksualni odnos, navođenje na seksualni odnos ili seksualni odnos sa licem koje nije navršilo 14. godinu života ili nemoćnim licem, ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja sa trećim licima, vređanje, kao i svako drugo drsko, bezobzirno i zlonamerno ponašanje” (Sl. glasnik RS, 6/15). Pomak u odnosu na Krivični zakonik koji se odnosi na fizičko i psihičko nasilje, jeste uzimanje u obzir i seksualnog nasilja u okviru Porodičnog zakona. Može se videti da se nasilje u porodici u našem pravnom sistemu, do sada, suzbijalo porodičnopravnim i krivičnopravnim merama.

Međutim, nakon potpisivanja i ratifikacije pojedinih međunarodnih ugovora, sve više se javljala potreba za donošenjem posebnog zakona. Takođe, poražavajući statistički podaci o nasilju u porodici poslednjih godina i otvaranje najvažnijih poglavlja 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) u toku evrointegracije doveli su do preispitivanja postojećeg zakonodavnog okvira i donošenja novog zakona u oblasti zaštite od nasilja. Zakon o sprečavanju nasilja u porodici izglasan je novembra 2016. godine sa ciljem da na “opšti i jedinstven način uredi organizaciju i postupanje državnih organa i ustanova i time omogući delotvorno sprečavanje nasilja u porodici i hitnu, blagovremenu i delotvornu zaštitu i podršku žrtvama nasilja u porodici”. U najopštijem smislu, domen njegovog regulisanja je sprečavanje nasilja u porodici, na jednoj strani i postupanje državnih organa i ustanova u sprečavanju nasilja u porodici i pružanju zaštite i podrške žrtvama nasilja u porodici na drugoj strani. Budući da dosadašnji propisi iz ove oblasti nisu uspeali da u potpunosti odgovore potrebama sprečavanja i suzbijanja nasilja u porodici, otuda se ovim zakonom nastoji da se prevaziđe parcijalno i nekordinisano postupanje različitih činilaca (organa, ustanova) problemu nasilja. Dakle, može se zaključiti da zakon ima tri funkcije, od koji je preovlađujuća preventivna – sprečavanje nasilja u porodici. Zakon o sprečavanju nasilja u porodici proširuje definiciju nasilja u porodici čak i u odnosu na Porodični zakon i nasilje u porodici definiše kao “akt fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja učinioca prema licu sa kojim se učinilac nalazi u sadašnjem ili ranijem bračnom ili vanbračnom ili partnerskom odnosu ili prema licu sa kojim je krvni srodnik u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do drugog stepena ili sa kojim je srodnik po tazbini do drugog stepena ili kome je usvojitelj, usvojenik, hranjenik ili hranitelj ili prema drugom licu sa kojim živi ili je živio u zajedničkom domaćinstvu.” Zakonodavac ovom definicijom u Zakon uvodi, pored bračnog i vanbračnog odnosa i partnerski odnos, kao i ekonomsko nasilje. Značajni pomaci se ogledaju u proširivanju subjekata nad kojima može biti vršeno delo nasilja u porodici, a od posebnog značaja su odredbe o zaštiti i podršci žrtvama, kao i mere koordinisanog pristupa rešavanju problema nasilja u porodici, uz učešće svih nadležnih državnih organa. Svi navedeni aspekti zakona imaju za krajnji cilj što efikasniju zaštitu od nasilja u porodici. Budući da se zakon primenjuje manje od godinu dana, ostaje da se vidi da li će primena novog zakona doneti rezultate u vidu efikasnijeg prepoznavanja i procesuiranja nasilja u porodici, te da li će ostvariti i svoje efekte na smanjenje raskoraka između broja prijavi i podnetih optužnica za ovo krivično delo. Dodatno, pozitivni efekti novog zakona se očekuju i na podizanje opšte informisanosti javnosti i na polju osnaživanja žrtvi za pravovremeno delovanje u cilju svoje zaštite i potraživanja adekvatne podrške.

Praktična primena inkriminacije

Iz prethodnog izlaganja je vidljivo da je intencija zakonodavca bila da propisivanjem ove inkriminacije i reformom zakonodavstva obezbedi poseban oblik zaštite članova porodice ili porodične zajednice od svih oblika nasilja koji dolaze iz same porodice ili porodične zajednice. U kojoj meri je zakonodavac u tome zaista i uspeo teško je govoriti jer se radi o inkriminaciji i zakonu koji relativno kratko vreme egzistira u našem krivičnom zakonodavstvu. Međutim, na osnovu podataka koji su nam dostupni, vidljivo je da se broj prijavljenih izvršilaca ovog krivičnog dela iz godine u godinu povećava.

Pri razmatranju raspostranjenosti nasilja u porodici postoje značajne teškoće pribavljanja podataka o realnim epidemiološkim pokazateljima. I pored značajne progresije u vidu prepoznavanja nasilja u porodici kao javne, a ne privatne stvari i napora u pravcu unapređenja zakonodavnih okvira, edukacije svih stručnih lica koja su uključena u poslove otkrivanja i procesuiranja nasilja u porodici, kao i značajnih pomaka, prvenstveno civilnog sektora, na polju osnaživanja žrtava za potraživanje pomoći, nasilje u porodici i dalje predstavlja pojavu sa visokom tamnom brojkom. Kada se posmatraju državne statistike, najreprezentativniji podaci za istraživanje raspostranjenosti predstavljaju oni koji su usmereni na prijavljena lica, s obzirom na to da i dalje nisu dostupne statistike o samim delima. U cilju sagledavanja obima prijave i osuda za krivično delo nasilje u porodici koristili smo podatke o osuđenim punoletnim licima, za period od 2007. do 2016. godine, koji su preuzeti iz Izveštaja Republičkog zavoda za statistiku (2007 - 2016).⁹⁹

Grafikon 1 – Broj prijavljenih i osuđenih za nasilje u porodici

Podaci o prijavljenim učiniocima krivičnog dela nasilje u porodici, ukazuju na trend povećanja broja prijavljenih. Broj prijavljenih se u periodu od 2007. do 2016. godine kretao od 2550 (2007. godine) do 7244 (2016. godine). Primetno je da 2008. i 2009. godine raste broj prijavljenih u odnosu na 2007. godinu. Nakon toga, 2010. godine je primetan pad broja prijave u odnosu na prethodnu godinu (2837 prijava). U periodu od 2011. do 2014. godine je primetan relativno stabilan trend prijave za krivično delo nasilje u porodici, te se broj prijavljenih kretao u rasponu od 3550 (2011. godina) do 3782 (2013. godina). Veći porast broja prijavljenih za nasilje u porodici je vidljiv 2015. godine, kada je broj prijave iznosio 5040, da bi 2016. godine dostigao brojku od 7244 prijavljenih, što se može dovesti u vezu sa povećanom pažnjom opšte i stručne javnosti koja je data ovom problemu u prethodnom periodu.

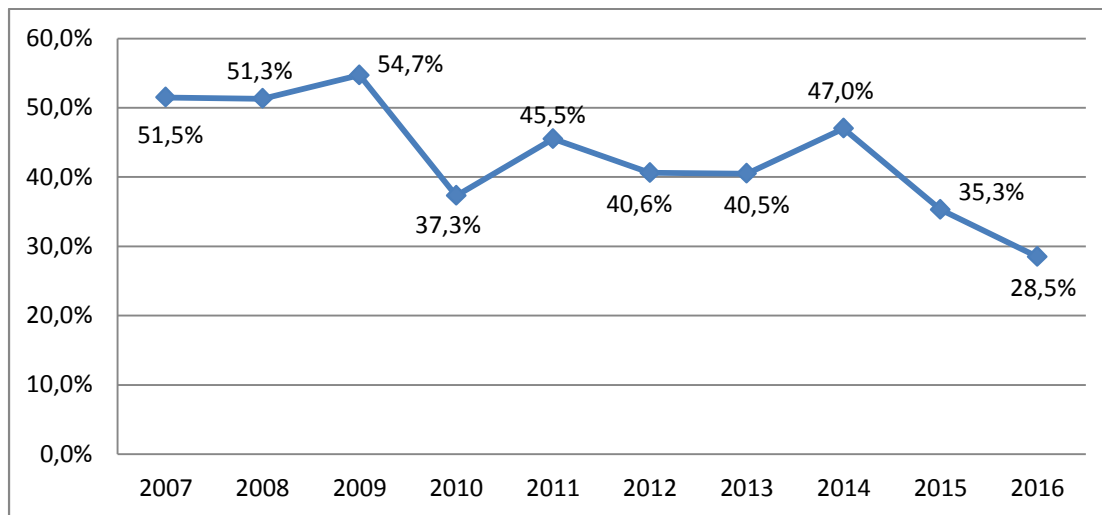
Posmatrajući broj osuda za krivično delo nasilje u porodici, zapaža se da postoji trend rasta koji se kreće od 1059 osuda (2010. godina) do 2065 osuda, koliko ih je bilo 2016. godine. U periodu od 2007. do 2009. godine je primetan porast broja osuda za nasilje u porodici, dok 2010. godine broj

⁹⁹ Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2007-2016). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji*. Saopštenje SK12. Beograd.

osuda opada u odnosu na prethodno posmatrane godine. Od 2012. do 2016. godine je primetan kontinuiran rast broja osuda za krivično delo nasilje u porodici.

Pored broja prijava i osuda za nasilje u porodici, zanimalo nas je koliko je učešće osuda u ukupnom broju prijava za svaku od posmatranih godina. Prilikom analize i interpretacije podataka treba uzeti u obzir činjenicu koja se odnosi na trajanje krivičnog postupka i vreme prijave. Stoga je bitno napomenuti da osuda u jednoj godini ne znači da je delo prijavljeno u istoj godini, već postoji mogućnost da je delo prijavljeno u nekoj od prethodnih godina, ali da je zbog dugotrajnog krivičnog postupka pravnosnažna sudska presuda donesena u nekoj od narednih godina.

Grafikon 2 – Procentualno učešće osuđenih u sumi prijavljenih

Analizirajući procentualno učešće osuda za nasilje u porodici u sumi prijava, zapaža se da broj osuda ne prati broj prijava. Ako se u obzir uzmu podaci za sve posmatrane godine, zapaža se da je manje od polovine (41,3%) prijava za krivično delo nasilje u porodici okončano osudom. U periodu od 2007. do 2009. godine primetno je da broj osuda iznosi oko polovine broja prijava, u svakoj od posmatranih godina. Nakon toga, 2010. godine se beleži znatan pad broja osuda za krivično delo nasilje u porodici u odnosu na broj prijava (37,3%). Od 2011. do 2014. godine učešće osuda u sumi prijava je ispod polovine i kreće se od 40,5% (2013. godina) do 47%, koliko je bilo osuđenih 2014. godine. Nakon toga, tokom 2015. i 2016. godine, kada se beleži porast broja prijavljenih sa krivično delo nasilje u porodici, evidentno je nisko procentualno učešće osuda. U poslednje dve posmatrane godine se zapaža najniže učešće osuda u sumi prijava, te je bilo 35,3% osuda za nasilje u porodici u 2015. godini, dok je još niže učešće zapaženo 2016. godine (28,5%). Relativno mali udeo osuda u odnosu na broj prijava tokom 2015. i 2016. godine se može obrazložiti i činjenicom da zbog dugotrajnih krivičnih postupaka prijave iz 2015. i 2016. godine nisu okončane pravnosnažnom sudskom presudom, odnosno činjenicom da je postupak još uvek u toku.

Kompelementarno ovim podacima, raste broj odbačenih prijava (62,5% u 2015. godini). Ovi podaci se mogu sagledati iz dva ugla. Prvi, usmeren na povećanje broja prijavljenih lica, pretpostavlja veće osnaživanje samih učesnika, odnosno članova porodice i okruženja da prijave nasilje ili sumnju na nasilje nadležnim organima. Međutim, povećan udeo odbačenih prijava implicira da postoji raskorak između procene subjekata koji prijavljuju nasilje i procene javnog tužioca na osnovu koje se donosi odluka o odbacivanju prijave. Ovi podaci se mogu tumačiti na nekoliko načina. Prvi može podrazumevati aspekt samog opisa krivičnog dela i obuhvata direktnih subjekata, odnosno definisanja članova porodice, o čemu je bilo reči u prethodnim poglavljima i koje će novim Zakonom biti bolje pokriveni. Ukoliko je ovo razlog velikog raskoraka između udela prijavljenih i optuženih lica, očekivano je da će se, od primene novog Zakona, ovaj raskorak drastično smanjiti. Međutim, ne treba zanemariti i druge moguće faktore. Jačanje informisanosti javnosti o nasilju u porodici i svim oblicima nasilja, mogućnostima zaštite žrtava, obaveze prijave sumnje na nasilje i ozbiljnosti koja se posvećuje ovoj tematici, pored pozitivnih efekata na osnaživanje žrtava da potraže pomoć, može dovesti i do malverzacija u vidu korišćenja prijave za nasilje u porodici kao još jedne od strategija kontrole žrtava

od strane nasilnika, te postoji rizik da upravo nasilnici prijavljuju svoje žrtve policiji za nasilje u porodici. U ovom svjetlu se može tumačiti i podatak o udelu žena kao prijavljenih počinitelaca, odnosno trend porasta procenta koji žene zauzimaju u ovoj kategoriji. Tako, 2004. godine ovaj procenat je bio najniži i iznosio je 5,4%, dok 2015. godine iznosi 9,5%. Sa druge strane, moguće je tumačiti porast udela žena i kao porast svesti o tome da i one mogu biti izvršiocci ovog krivičnog dela. Za dalje analize i izvođenje zaključaka je potrebno uključiti podatke koji bi ukazivali na razloge odbacivanja optužnica, odnosno podatke koji nisu dostupni javnosti, te nisu bili uključeni u ovu analizu.

Republički zavod za statistiku (RZS) pruža i dostupne podatke o žrtvama, odnosno oštećenim licima u slučajevima nasilja u porodici kod osuđenih. Podaci koji su dostupni se odnose na pol oštećenih i njihovu starosnu strukturu. U periodu od 2010. do 2015. godine (RZS, 2011; RZS, 2012; RZS, 2013; RZS, 2014; RZS, 2015; RZS, 2016) prisutan je prilično stabilan odnos ovih kategorija. Tako, od ukupnog udela žrtvi, oko četvrtine čine osobe muškog pola, pri čemu treba imati u vidu da se u okviru ove podele ne prave razlike u odnosu na članove porodice, te ne postoje ukrštene informacije o polu i uzrastu, odnosno nisu dostupni podaci o tome da li su ove osobe pretežno u ulozi dece u domaćinstvu i u kojoj meri se javljaju u ulozi odraslih lica. Deca, odnosno lica ispod 14 godina čine oko 5% žrtvi u slučajevima kada su punoletna lica osuđena za nasilje u porodici. Maloletna lica, odnosno lica od 14 do 18 godina, čine takođe oko 5% žrtva, a oko 90% su u pitanju odrasla lica.

Pored zvaničnih statistika, koje pružaju ograničene podatke dostupne javnosti, značajne izvore predstavljaju istraživanja o viktimizaciji i rad civilnog sektora uključenog direktno u pružanje podrške žrtvama. Žrtve nasilja u porodici su u najvećem broju slučajeva žene (Ignjatović, 2016; Nikolić-Ristanović i Dokmanović, 2006; Spasić, 2010), te se u radu na podršci žrtvama najveći akcenat stavlja upravo na podršku ženama, a i sama istraživanja su često usmerena na ovu populaciju. Tako, viktimološko istraživanje sprovedeno u Vojvodini na reprezentativnom uzorku od 516 žena realizovanog 2009. godine (Nikolić-Ristanović, 2010), pokazalo je da je preko polovine ispitanica (56,2%) pretrpelo neki vid nasilja u porodici od svog punoletstva. Najzastupljeniji oblik nasilja je psihičko nasilje (49,8%), nakon čega sledi fizičko nasilje (33,9%) i pretnje fizičkim nasiljem (27,3%). Blizu petine (18,6%) ispitanica je imalo iskustvo proganjanja od strane člana porodice, a u 9,1% slučajeva je zabeleženo seksualno nasilje nad ispitanicom. Nešto manji udeo (8,3%) u iskustvu ima i pretnje napadom oružjem, dok je do realnog napada oružjem došlo u 6,2% slučajeva. Najčešći izvršilac je bio sadašnji ili bivši partner. Dobijeni podaci su u skladu sa rezultatima istraživanja iz 2001. godine na teritoriji cele Srbije, gde je u reprezentativan uzorak uključeno 700 žena (Nikolić-Ristanović i Dokmanović, 2006). Značajne razlike se javljaju u pogledu spremnosti žena da prijave nasilje i traže pomoć. U anketi iz 2001. godine 16,5% ispitanica je prijavilo nasilje policiji naspram 23,2% prema rezultatima istraživanja iz 2009. godine. Podršku centara za socijalni rad tražilo je 9,6% ispitanica 2001. godine, a gotovo duplo više (18,2%) 2009. godine. Pomoć organizacija civilnog društva potražilo je svega 2,4% (2001. godina), odnosno 4,4% (2009. godina). I pored toga što su u pitanju izrazito niski procenti vidi se jasan porast, i može se pretpostaviti da će se trend porasta javiti i u budućim istraživanjima.

Prema podacima Viktimološkog društva Srbije (VDS) (VDS, 2017) 33 organizacije i državne institucije pružaju podršku žrtvama. Najveći udeo organizacija civilnog društva usmeren je na podršku ženama, te podaci kojima raspolažu najčešće obuhvataju analizu njihovih aktivnosti ili istraživanja koja su realizovali, ali su usmerene na žene žrtve nasilja. Tako na primer, podaci Autonomnog ženskog centra (AŽC) (AŽC, 2013; AŽC, 2014; AŽC, 2015) pokazuju da ova organizacija pruža podršku oko 450 žena na godišnjem nivou. Kada se uzme u obzir da ovo nije jedina organizacija koja pruža podršku žrtvama i empirijski rezultat da se oko 4,4% žena javlja za pomoć i podršku civilnom sektoru (čak i ukoliko se pretpostavi značajan porast od 2009. godine), može se dobiti deo slike o epidemiološkim razmerama tamne brojke nasilja u porodici.

Izrečene krivične sankcije za nasilje u porodici u Srbiji (2007 - 2016)

Analiza u narednom delu rada je usmerena na utvrđivanje vrste krivične sankcije koja je izrečena učiniocima krivičnog dela nasilje u porodici. Analiza je vršena na osnovu podataka Republičkog zavoda za statistiku (2007 - 2016) o osuđenim licima. Usled male zastupljenosti, od 0,9% (2013. godina) do 6,2% (2016. godina), sudska opomena, vaspitne mere, rad u javnom interesu, kućni zatvor, kao i situacije u kojima je osoba proglašena krivom, ali je oslobođena kazne, svrstane su u kategoriju „ostalo“.

Tabela 1. Izrečene krivične sankcije za nasilje u porodici (2007 - 2016)

Godina	Krivična sankcija								Ukupno	
	Kazna zatvora		Novčana kazna		Uslovna osuda		Ostalo			
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%
2007	239	18,2%	148	11,3%	887	67,6%	38	2,9%	1312	100%
2008	300	17,9%	186	11,2%	1162	69,1%	33	1,8%	1681	100%
2009	372	20,1%	171	9,2%	1265	68,4%	42	2,3%	1850	100%
2010	236	22,3%	55	5,1%	745	70,5%	23	2,1%	1059	100%
2011	360	22,3%	75	4,6%	1135	70,2%	46	2,9%	1616	100%
2012	436	29,7%	33	2,2%	970	65,9%	33	2,2%	1472	100%
2013	533	34,8%	8	0,5%	977	63,8%	14	0,9%	1532	100%
2014	634	37,0%	13	0,8%	1041	60,8%	24	1,4%	1712	100%
2015	483	27,2%	8	0,5%	1193	67,0%	94	5,3%	1778	100%
2016	620	30,0%	17	0,8%	1301	63,0%	127	6,2%	2065	100%
Ukupno	4213	26,2%	714	4,4%	10676	66,4%	474	3%	16077	100%

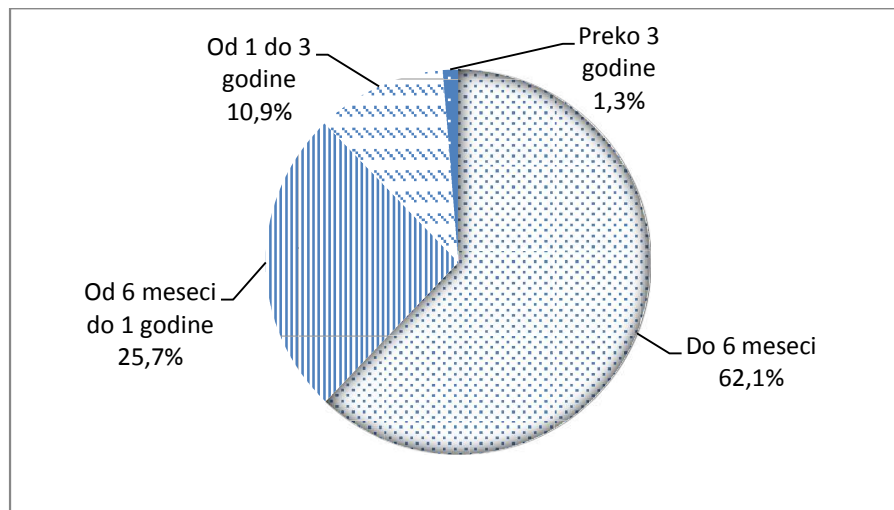
U Tabeli 1, prikazano je izricanje krivičnih sankcija prema vrsti i učestalosti za izvršeno krivično delo nasilje u porodici, za period od 2007. do 2016. godine. Zapaža se da u strukturi izrečenih krivičnih sankcija dominiraju uslovne osude (66,4%), dok oko četvrtine svih izrečenih krivičnih sankcija čine kazne zatvora (26,2%). Posmatrano za svaku od godina pojedinačno, primetan je relativno stabilan trend izricanja uslovne osude. Najveće procentualno učešće uslovnih osuda u sumi svih presuda je bilo 2010. godine (70,5%), dok je najmanji broj uslovnih osuda izrečen 2014. godine (60,8%). Sledeća po zastupljenosti je kazna zatvora, koja od 2007. zaključno sa 2014. godinom beleži kontinuirani rast. Nešto manja učestalost izricanja zatvorske kazne je primetna 2015. godine (27,2%), dok je već naredne 2016. godine primetan blagi porast izricanja kazne zatvora za nasilje u porodici (30%). Posebnu pažnju privlači visoko učešće uslovnih osuda u sumi svih izrečenih krivičnih sankcija za nasilje u porodici. Međutim, takva praksa sudova je primetna ne samo kod ovog krivičnog dela, već generalno u strukturi svih izrečenih krivičnih sankcija, bez obzira na vrstu izvršenog krivičnog dela (Jovanić, 2016; Jovanić, Petrović i Savić, 2017; Petrović, 2017). Veliki broj izrečenih uslovnih osuda ostavlja mogućnost ponovnog izvršenja nasilja posebno u slučajevima gde je utvrđeno da se krivično delo ponavljalo više godina. U ovakvim situacijama uslovna osuda ne može pozitivno delovati na počinioca.

Izricanje novčane kazne za krivično delo nasilje u porodici, tokom od 2007. do 2009. godine se kreće oko 10%, dok se nakon toga beleži opadanje učestalosti izricanja ove kazne u ukupnoj sumi izrečenih krivičnih sankcija. Nešto veće učešće izricanja novčane kazne tokom prve tri posmatrane godine se može objasniti promenom zakonodavne materije, odnosno pooštavanjem sankcija za krivično delo nasilje u porodici, a koje nastupa izmenama KZ iz 2009. godine.

Izrečene zatvorske kazne za nasilje u porodici u Srbiji (2007 - 2016)

Nakon utvrđivanja vrste krivičnih sankcija koje su u periodu od 2007. do 2016. godine izrečene za nasilje u porodici, dalja analiza je vršena u pravcu utvrđivanja mere, odnosno dužine izrečenih kazni zatvora. Podaci o izrečenim kaznama zatvora za krivično delo nasilje u porodici su preuzeti iz izveštaja Republičkog zavoda za statistiku (2007 - 2016).

Kako postoje različita tumačenja koje kazne zatvora se smatraju kratkotrajnim kaznama, operacionalno za potrebe analize, sve izrečene kazne zatvora su kategorisane na: kazne do šest meseci; između šest meseci i godinu dana; od jedne do tri godine i preko tri godine zatvora. Opređenje za ovakvu kategorizaciju nalazimo u suprotstavljenim stanovištima da se kratkotrajnim kaznama zatvora smatraju izrečene kazne zatvora do šest meseci, odnosno do jedne godine (Grgur, 2017), dok Jovanić, Petrović i Savić (2017) kao kratkotrajne kazne zatvora definišu sve izrečene kazne zatvora do tri godine, vodeći se argumentacijom o mogućnosti izricanja alternativnih krivičnih sankcija. Na narednom grafikonu je prikazano procentualno učešće kazni zatvora različitog vremenskog trajanja ukupno za sve posmatrane godine.

Grafikon 3 – Izrečene kazne zatvora u odnosu na trajanje za krivično delo nasilje u porodici

Zapaža se da u strukturi izrečenih kazni zatvora za krivično delo nasilje u porodici dominiraju kratkotrajne kazne zatvora, bez obzira na kriterijum definisanja. Učešće kazni zatvora preko tri godine u ukupnoj sumi izrečenih kazni zatvora je na zanemarljivom nivou i iznosi 1,3%. Ono što ostaje kao pitanje jeste da li su gotovo svi učinioci krivičnih dela nasilja u porodici izvršili osnovni oblik krivičnog dela, za koji se može izreći kazna zatvora do tri godine, odnosno do godinu dana, kako je to bilo normirano do izmena zakona koje su nastupile 2009. godine. Druga mogućnost jeste da se prilikom odmeravanja i izricanja kazni, u velikoj meri primenjuje institut ublažavanja kazne. Odgovor na ovo pitanje ostaje nepoznat jer nisu dostupni podaci o tome da li je učinjen osnovni ili teži oblik krivičnog dela. Ipak, evidentna je činjenica da u strukturi izrečenih kazni zatvora dominiraju kazne do šest meseci (62,1%), što navodi na zaključak da se kazne za nasilje u porodici izriču u granicama zakonom propisanog minimuma kazne.

U skladu sa prikazanim podacima za sve posmatrane godine, situacija po pitanju dužine izrečenih zatvorskih kazni za svaku od posmatranih godina je prilično slična. U Tabeli 2 su prikazani podaci o dužini izrečnih kazni zatvora za krivično delo nasilje u porodici za svaku od posmatranih godina.

Tabela 2. Izrečene zatvorske kazne za nasilje u porodici (2007 - 2016)

Godina	Kazna zatvora								Ukupno	
	Do 6 meseci		Od 6 meseci do 1 god.		Od 1 do 3 god.		Preko 3 god.			
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%
2007	172	72,0%	49	20,5%	17	7,1%	1	0,4%	239	100%
2008	197	65,7%	71	23,7%	25	8,3%	7	2,3%	300	100%
2009	258	69,4%	80	21,5%	23	6,2%	11	2,9%	372	100%
2010	148	62,7%	59	25,0%	28	11,9%	1	0,4%	236	100%
2011	216	60,0%	97	27,0%	41	11,4%	6	1,6%	360	100%
2012	271	62,2%	116	26,6%	46	10,5%	3	0,7%	436	100%
2013	335	62,8%	139	26,1%	52	9,8%	7	1,3%	533	100%
2014	399	62,9%	166	26,2%	65	10,2%	4	0,7%	634	100%
2015	273	56,5%	137	28,4%	68	14,1%	5	1,0%	483	100%
2016	347	56,0%	169	27,3%	95	15,3%	9	1,4%	620	100%

Zapaža se da u strukturi izrečenih kazni zatvora za krivično delo nasilje u porodici dominiraju kazne zatvora do šest meseci, koje čine više od polovine svih izrečenih kazni zatvora u svakoj od posmatranih godina. Najveća zastupljenost kazni zatvora do šest meseci je zabeležena 2007. godine (72%), dok je najmanje učešće zabeleženo 2016. godine (56%). Oko četvrtine svih izrečenih kazni zatvora su kazne u trajanju od šest meseci do jedne godine, dok se zastupljenost kazni preko jedne, a do tri godine kreće od 7,1% (2007. godina), do 15,3% (2016. godina). Izricanje kazni zatvora preko tri godine za krivično delo nasilja u porodici je na zanemarljivom nivou, sa maksimalnim učešćem od 2,9%, koliko ih je izrečeno tokom 2009. godine.

Zaključak

Nasilje u porodici je problem sa kojim se suočava svako društvo, nezavisno od nivoa civilizacijskog, političkog, ekonomskog ili kulturnog razvoja. S obzirom da se poslednjih godina porodično nasilje prepoznaje kao jedan od široko rasprostranjenih oblika kršenja ljudskih prava, međunarodni standardi za zaštitu ljudskih prava zahtevaju od država da preduzmu odlučne mere, koje će osigurati odgovornost učinilaca i zaštitu žrtve. Kod nas je na normativnom planu uspostavljen sistem pravne zaštite od nasilja u porodici zasnovan na prožimanju mera krivičnog i porodičnog prava. Dosadašnje izmene i dopune zakonskih rešenja svrstavaju zakonodavstvo Srbije u red onih zakonodavstava koja su u velikoj meri usklađena sa zahtevima koje postavljaju najvažniji međunarodni dokumenti. Jedan deo nedostataka ranije pravne situacije u vezi sa nasiljem u porodici otklonjen je uvođenjem krivičnog dela nasilje u porodici u naš pravni sistem, i predviđanjem krivičnog gonjenja po službenoj dužnosti za sve njegove oblike. Ovakvom inkriminacijom postignuta je, pre svega, bolja vidljivost ovog krivičnog dela i upućena poruka da nasilje u porodici predstavlja društveno opasno ponašanje, na koje se mora reagovati krivičnopravnim mehanizmima.

Novim Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici predviđaju se značajne mere u cilju blagovremene i delotvorne zaštite od nasilja u porodici, poput izricanja hitnih mera privremenog udaljenja učinioaca iz stana i mera zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj. Takođe,

zakonom se predviđa i multisektorska saradnja svih nadležnih institucija i nevladinih organizacija, bez koje bi i ostvareni rezultati bili fragmentirani. Iako ovako predviđene mere i sankcije na papiru deluju idealno zamišljene, ostaje pitanje njihove primene u praksi. Visina do sada izrečenih kazni za krivično delo nasilja u porodici, ukazuje na tendenciju blagog kažnjavanja. Prikazani podaci u radu ukazuju na činjenicu da se sudije prilikom odmeravanja kazne za nasilje u porodici, rukovodeći se principom individualizacije, kao i široko određenim kaznenim rasponima za sve oblike krivičnog dela nasilja u porodici, opredeljuju da kazne izriču bliže okvirima zakonom propisanog minimuma. Kako je svrha kažnjavanja uticaj na učinioca da u budućnosti ne čini krivična dela, uticaj na druge da ne čine krivična dela, kao i izražavanje osude za krivično delo, jačanje morala i učvršćivanje obaveza poštovanja zakona (čl. 42. KZ), relativno kratke zatvorske kazne ne ostavljaju dovoljno prostora za realizaciju adekvatnog penalnog tretmana, koji bi bio u skladu sa procenjenim rizicima, potrebama i kapacitetima osuđenih za nasilje u porodici. U tom kontekstu, ne treba zanemariti ni da žrtvama nasilja u porodici treba pružiti adekvatnu pomoć i zaštitu, te uticati na njihovo osnaživanje, što u kratkom vremenskom periodu, dok se nasilnik nalazi na izvršenju zatvorske kazne, neretko, nije moguće realizovati. Pored toga, efekti na planu generalne prevencije, u kontekstu ovako izrečenih zatvorskih kazni ostaju diskutabilni. Blaga kaznena politika za nasilje u porodici, neadekvatna primena zakona i njegove česte reforme nose lošu poruku. Stiče se utisak kod počilaca da se mogu lako izvući, a kod žrtve se dodatno pojačava osećaj nepoverenja u institucije. Analizirajući sudsku praksu i zakonodavstvo čini se da se krećemo u začaranom krugu i da problem ne možemo vezati samo za sudsku praksu ili samo za zakone. Jasno je da dosadašnje izmene zakonske regulative ne mogu same po sebi dovesti do značajnih promena u praktičnoj primeni ove inkriminacije. Neophodan preduslov za to jeste podizanje svesti i stvaranje negativnog stava svakog pojedinca prema ovom obliku nasilja. Naime, neophodno je vladajućuju tezu prema kojoj je nasilje u porodici “legitimna reakcija glave porodice isprovocirana ponašanjem žrtve”, zameniti tezom nulte tolerancije na nasilje i činjenicom da je nasilje u porodici ne samo jednako teško kao i svako drugo nasilje, već neuporedivo teže, jer se dešava u okviru porodice kao osnovne ćelije društva.

Literatura

1. Ajduković, D. (2000). *Nasilje nad ženom u obitelji*. Zagreb: DPP.
2. Autonomni ženski centar (2013). *Godišnji izveštaj Autonomnog ženskog centra*. Dostupno na: <https://www.womenngo.org.rs/images/izvestaji-o-radu/pdf/Godisnji-izvestaj-AZC-2013.pdf>
3. Autonomni ženski centar (2014). *Godišnji izveštaj Autonomnog ženskog centra*. Dostupno na: https://www.womenngo.org.rs/images/izvestaji-o-radu/pdf/Godisnji_izvestaj_2014.pdf
4. Autonomni ženski centar (2015). *Godišnji izveštaj Autonomnog ženskog centra*. Dostupno na:
5. https://www.womenngo.org.rs/images/izvestaji-o-radu/pdf/Izvestaj_o_radu_2015.pdf
6. Council of Europe (2011). *Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Available on: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm>
7. From, E., (1986). *Autoritet i porodica*. Zagreb: Nolit.
8. Generalna skupština Ujedinjenih nacija (1948). *Opšta deklaracija o pravima čoveka*. Dostupno na: http://www.unmikonline.org/regulations/unmikgazette/04serbian/SChri/SCUniversal_Declaration_of_Human_Rights.pdf
9. Grgur, G. (2017). *Efikasnost kratkih kazni zatvora*. Doktorska disertacija. Univerzitet privredna akademija u Novom Sadu. Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

10. Ignjatović, T. (2016). Nasilje u porodici i nasilje nad ženama u intimnom partnerskom odnosu. U: *Preživeti nasilje – posledice po psihičko i fizičko zdravlje žrtava porodičnog nasilja i trgovine ljudima* (str. 17-28). Beograd: ASTRA.
11. Jovanić, G. (2016). Alternativne sankcije u neonatalnom inkubatoru. U: N. Macanović (Ur.) *Probacija i alternativne krivične sankcije – mogućnosti i perspektive*, (str. 8-23). Banja Luka: Centar modernih znanja.
12. Jovanić, G., Petrović, V., i Savić, A. (2017). Razlike u karakteristikama osuđenih na kratke i duge kazne. *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 36(3), 39-58.
13. Jovanović, S. (2010). *Pravna zaštita od nasilja u porodici*. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
14. Konstantinović-Vilić, S., Nikolić-Ristanović, V., i Kostić, M. (2009). *Kriminologija*. Niš: Centar za publikacije Pravnog fakulteta.
15. Kovaček-Stanić, G. (2010). Porodičnopravni aspekt biomedicinski potpomognutog oplođenja u pravu Srbije i Evropskim pravima. *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, 131, 415-430.
16. Krivični zakonik Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 i 94/2016.
17. Lerman, L. (1992). Decontextualization of Domestic Violence. *Journal of Criminal law and Criminology*, 83(1), 44-57.
18. Milić, A. (2007). *Sociologija porodice - kritika i izazovi*. Beograd: Čigoja.
19. Mullender, A. (1996). *Rethinking Domestic Violence*. London, New York: Routledge.
20. Nikolić-Ristanović, V. (2010). *Nasilje u porodici u Vojvodini*. Novi Sad: Pokrajinski sekretarijat za rad, zaštitu i ravnopravnost polova i Viktimološko društvo Srbije.
21. Nikolić-Ristanović, V., i Dokmanović, M. (2006). *Međunarodni standardi o nasilju u porodici i njihova primena na Zapadnom Balkanu*. Beograd: Prometej.
22. Obretković, M. (1998). Nasilje u porodici i prava deteta na zaštitu. *Temida*, 4(1), 3-9.
23. Pašalić-Kreso, A. (2004). *Koordinate obiteljskog odgoja*. Sarajevo: Jež.
24. Petrović, V. (2017). Izricanje kazne zatvora u Srbiji kao reakcija na zločin. U O. Jović-Prlainović (Ur.), *Nacionalno i međunarodno pravo – aktuelna pitanja i teme*, (str. 111-129). 26. maj 2017. god., Kosovska Mitrovica: Pravni fakultet Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici.
25. Ponjavić, Z. (2007). *Porodično pravo*. Kragujevac: Pravni fakultet, Kragujevac.
26. Porodični zakon, "Službeni glasnik RS", br. 18/05, 72/11, 6/15.
27. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2009). *Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2007*, Bilten 502. Beograd.
28. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2010). *Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2009*, Bilten 529. Beograd.

29. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2010a). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2008*, Bilten 514. Beograd.
30. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2011). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2010*, Bilten 546. Beograd.
31. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2012). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2011*, Bilten 558. Beograd.
32. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2013). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2012*, Bilten 576. Beograd.
33. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2014). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2013*, Bilten 588. Beograd.
34. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2015). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2014*, Bilten 603. Beograd.
35. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2016). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2015*, Bilten 617. Beograd.
36. Republika Srbija, Republički zavod za statistiku. (2017). *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, Prijave, optuženja i osude, 2016*, Bilten 629. Beograd.
37. Šeparović, Z. (1985). *Viktimologija*. Zagreb: Pravni fakultet.
38. Spasić, D. (2010). Žrtve porodičnog nasilja u Srbiji. *Nauka, bezbednost, policija*, 15(3), 77-92.
39. Stanko, E. (2001). *Violence. Sage Dictionary of Criminology*, London.
40. Stevanović, I. (1998). Nasilje u porodici nije privatna stvar. *Temida*, 4(1), 27-33.
41. Viktimološko društvo Srbije (2017). *Baza podataka organizacija i institucija koje pružaju pomoć žrtvama*. Dostupno na:
<http://www.vds.org.rs/OrgInstKojePruzajuPomocZrtvama.htm>
42. Vuković, R. S. (2012). *Komentar porodičnog zakona*. Beograd.
43. WHO – World Health Organization (2002). *World Report on violence and health*. Geneva.
44. Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, “Službeni glasnik RS”, br. 94/16.

DOMESTIC VIOLENCE – CRIME WITHOUT ADEQUATE PUNISHMENT

**Milica Luković, Defektology MA,
Vera Petrović, Defektology MA**

Summary

Domestic violence is an issue existing in families since its primitive forms, extending through all types of societies and cultures regardless of their degree of development. The presence of domestic violence is not perceived enough as the family members keep it secret as they consider whatever happens within their family to be a part of their privacy. The domestic violence crime was introduced in the legislation of the Republic of Serbia in 2002, when, for the first time, the state announced that domestic violence was not a personal family issue, but rather a social and state matter which obliged the state to punish the perpetrators of this crime. The immediate incentive for introduction of this incrimination into our legislation was the inclination to protect families and family communities as general units, and also to protect individuals from the other family member who inflicts the violence. The available statistical data indicate that this phenomenon is increasingly common, or in other words, the number of reported cases of domestic violence is expanding on yearly basis. Moreover, the number of those convicted of domestic violence has risen, even though it is evident that this number is far lower than the number of reported incidences. In this paper official data obtained by the Statistical Office of the Republic of Serbia for the period between 2007 and 2016 is used. The aim of the paper is to consider the scope of domestic violence reports and accusations. Furthermore, from the aspect of regulating mild or strict penal policies, the analysis was conducted with the goal of determining the types and scopes of sentenced legal sanctions for domestic violence.

Key words: *violence, domestic violence, social reaction, penalty.*